

Document	Aanvullend Archeologisch Advies
Plangebied	Streekhof Fase 6 (aanleg parkeerterrein), Bovenkarspel, gemeente Stede Broec
Adviesnummer	18001
Opsteller(s)	A. de Gast (archeoloog) & S. Gerritsen (senior archeoloog)
Datum	23-01-2018

Advies	Vrijgeven onder voorwaarde: Aanpassing bouwplannen en monitoren werkzaamheden
Vervolgtraject	Archeologie West-Friesland verzoekt om spoedig overleg te plegen met de initiatiefnemer om verdere stappen door te nemen.
	S. Gerritsen (senior archeoloog) s.gerritsen@hoorn.nl

Aanvullend Archeologisch Advies

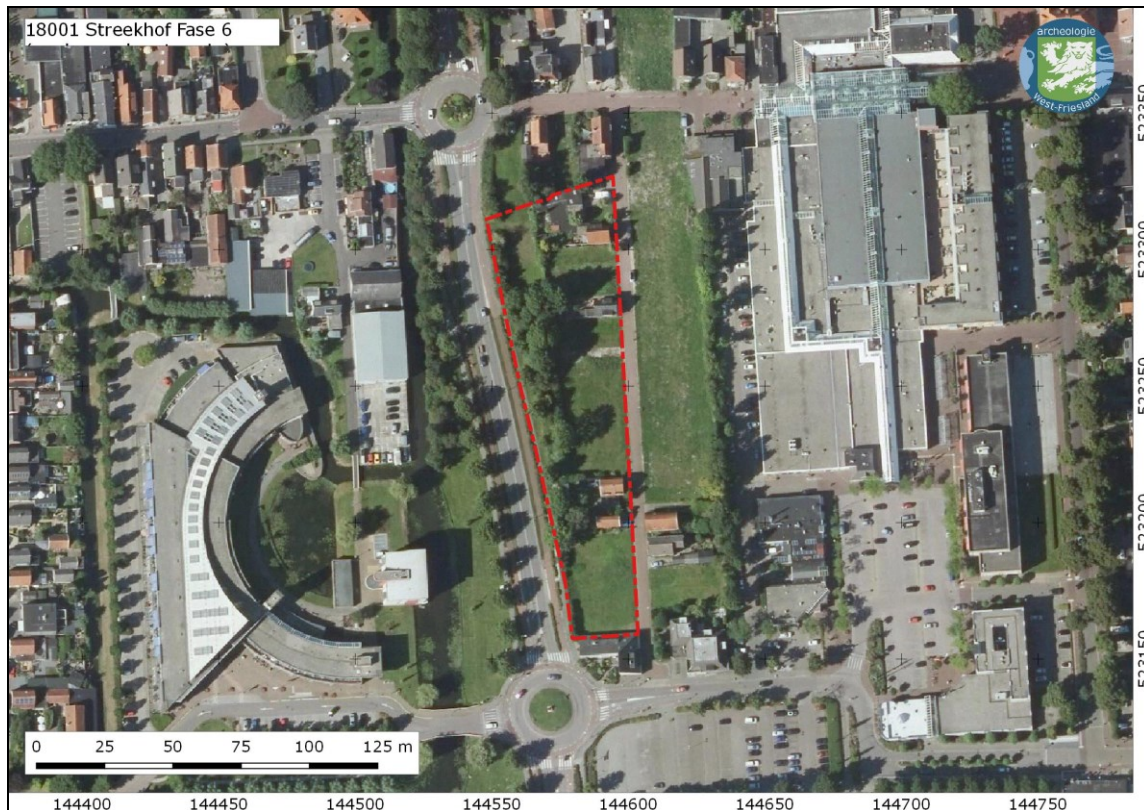
1. Bestaande situatie en voorgenomen ingrepen

Op verzoek van de gemeente Stede Broec (contactpersoon: dhr. M. Kok en dhr. S. Voogt) is gekeken naar het aspect archeologie met betrekking tot de aanleg van een parkeerterrein aan de westzijde van de Schaperstraat in Bovenkarspel, gemeente Stede Broec.

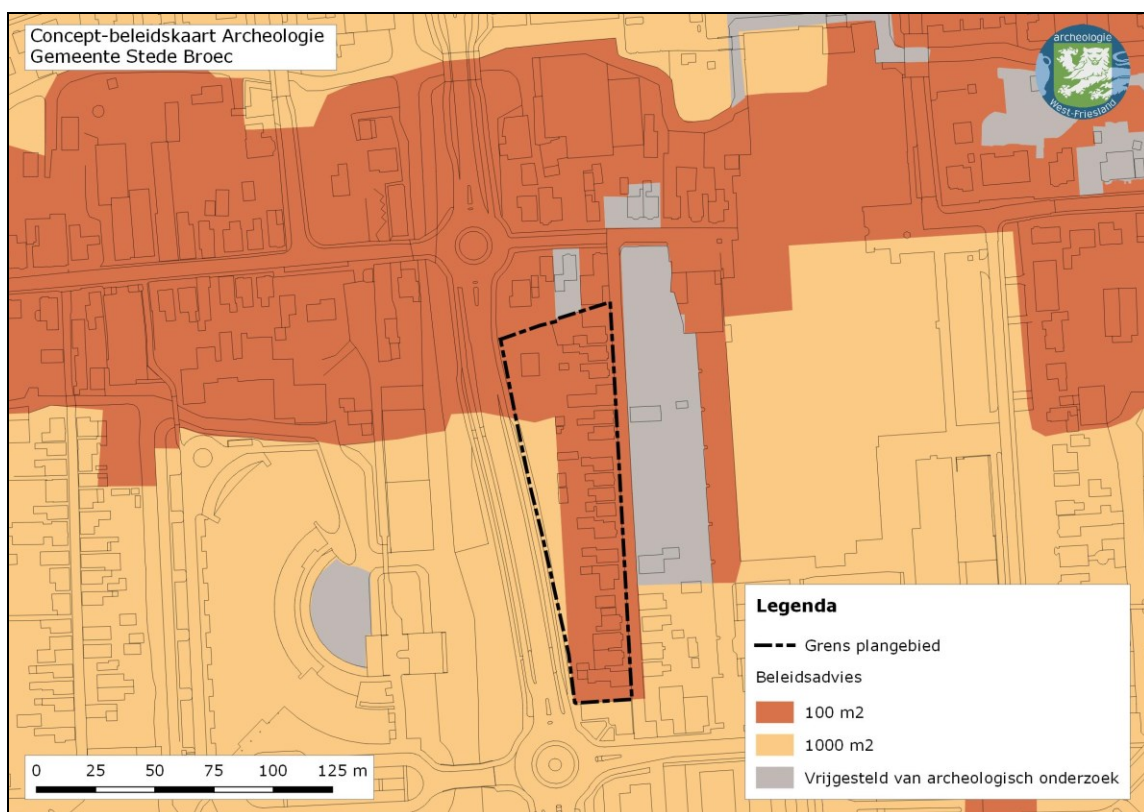
Van de lange rij huizen met tuinen aan de Schaperstraat zijn er al veel gesloopt. De resterende huizen zullen gesloopt worden voor de aanleg van het parkeerterrein. De geplande bodemingreep heeft een oppervlakte van ca. 5.800 m² (afb. 1). Voor dit plangebied is eerder een archeologisch advies geschreven.¹ Inmiddels zijn de grondroerende plannen van het parkeerterrein gewijzigd en wordt de bodem in het plangebied dieper verstoord. Om deze reden is een aanvullend archeologisch advies nodig.

Voor deze locatie geldt een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Bronstijd en een lage archeologische verwachting voor huisplaatsen uit de Middeleeuwen en Nieuwe tijd. De nederzettingssporen uit de Bronstijd zijn bij de opgraving Schaperstraat ook daadwerkelijk aangetoond. Dit is op de concept-beleidskaart vertaald in een vrijstellingsgrens van 100 m² (afb. 2). Op basis van de opgraving aan de Schaperstraat wordt verwacht dat de archeologische lagen dieper liggen dan de op de beleidskaart gehanteerde diepte van 40 cm. Vanwege de geringe diepte van de werkzaamheden (maximaal 40 cm beneden maaiveld) voor de aanleg van het parkeerterrein werd destijds verwacht dat de ingrepen geen onevenredige schade zouden toebrengen aan het bodemarchief.

¹ Respectievelijk adviesnummer 15099 en 16112.

Afbeelding 1. De locatie van het plangebied, Streekhof Fase 6 (rode stippellijn), op een luchtfoto (bron: PDOK).

Afbeelding 2. De locatie van het plangebied, Streekhof Fase 6 (zwarte stippellijn), op de concept-beleidskaart archeologie van de gemeente Stede Broec.

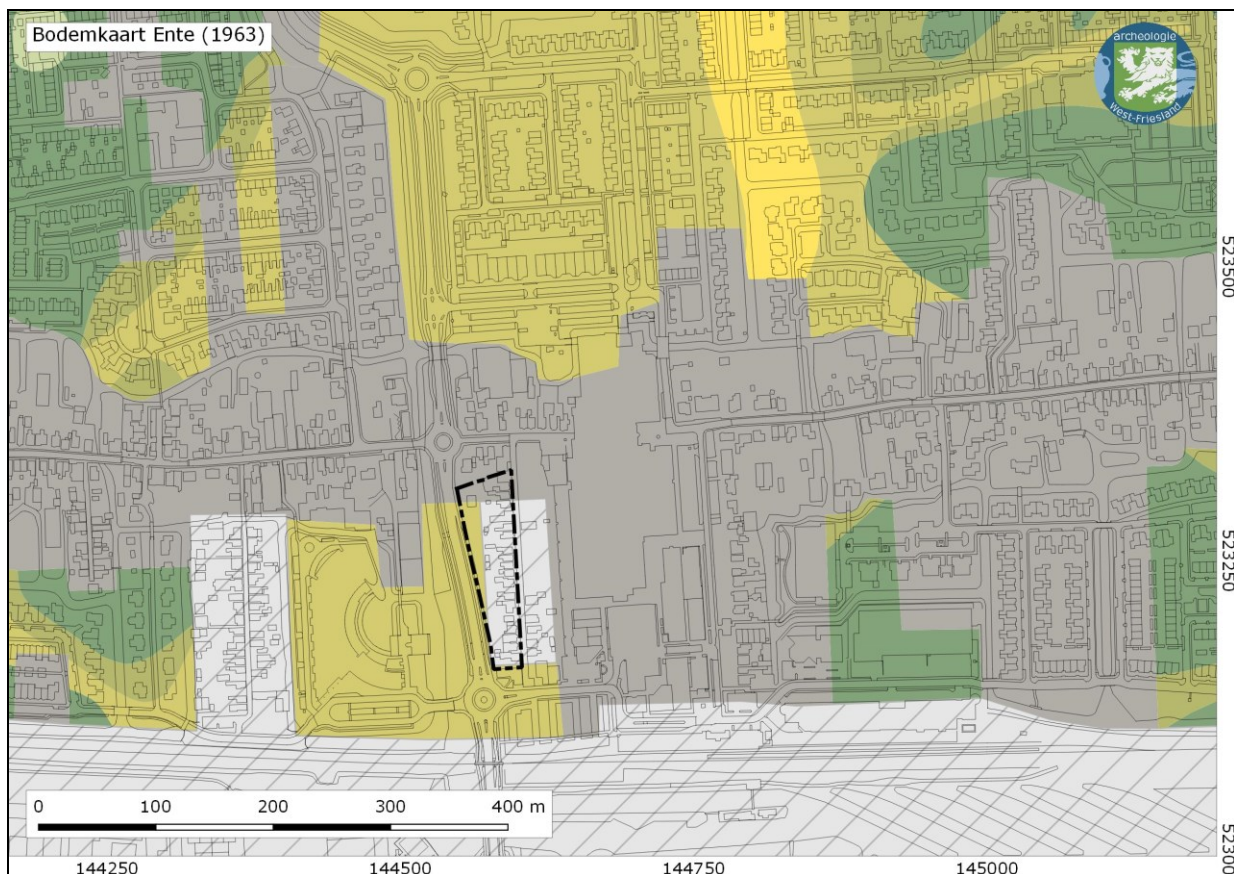
Afbeelding 3. De locatie van het plangebied, Streekhof Fase 6 (zwarte stippellijn), op een uitsnede uit de Kadastrale Minuut uit 1826.

2. Archeologische en geologische bronnen

Bovenkarspel ligt in een gebied dat in de Bronstijd druk werd bewoond. De meeste resten dateren uit de Midden en Late Bronstijd (ca. 1500-800 voor Christus). Op verschillende plaatsen zijn nederzettingen- en/of grafheuvelresten uit deze periode aangetroffen. De nederzettingssporen concentreren zich over het algemeen op de flanken van de voormalige getijdengeulen. Deze zandige banen ontwaterden beter dan het omliggende, natte land. De bewoners van het gebied gebruikten de zandige ondergrond voor akkerbouw. Recent onderzoek op de locatie "Kadijken" nabij Enkhuizen heeft uitgewezen dat men in sommige gevallen ook op de kwelders woonde.²

Aan de hand van bodemkaarten kan inzicht worden verkregen in de verwachting voor vindplaatsen uit de prehistorie. Op de bodemkaart van Ente (1963) is te zien dat het plangebied grotendeels niet gekarteerd is vanwege de bebouwing die aanwezig was (afb. 4). Afgaande op de bodem in het omringende gebied kan gesteld worden dat het plangebied op een zavelige ondergrond ligt (geel-groen op afb. 4), op de flank van een zandige rug (geel op afb. 4). Het noordelijkste gedeelte van het plangebied ligt binnen een zone met diep humeuze gronden (ophogingslagen), binnen de historische kern van Bovenkarspel (grijs op afb. 4).

² Roessing & Lohof 2011.

Afbeelding 4. De locatie van het plangebied, Streekhof Fase 6 (zwarte stippellijn), op een uitsnede uit de bodemkaart van Ente (1963).

In november en december 2015 heeft een archeologische opgraving plaatsgevonden in de directe omgeving van het plangebied. Geheel volgens verwachting zijn hier resten uit de Midden-Bronstijd gevonden. De diep humeuze gronden, die de lagen uit de Bronstijd afdekken, zijn eveneens aangetroffen. Voor het plangebied betekent dit dat de waardevolle archeologische lagen dieper dan de in het bestemmingsplan aangegeven 40 cm liggen (afb. 2).

Hoewel een groot deel van de gegevens nog verder moeten worden uitgewerkt, lijkt het erop alsof er minimaal drie huisplaatsen uit de Bronstijd zijn aangesneden. Bij de huisplaatsen zijn meerdere vondsten van aardewerk en dierlijk botmateriaal gedaan.

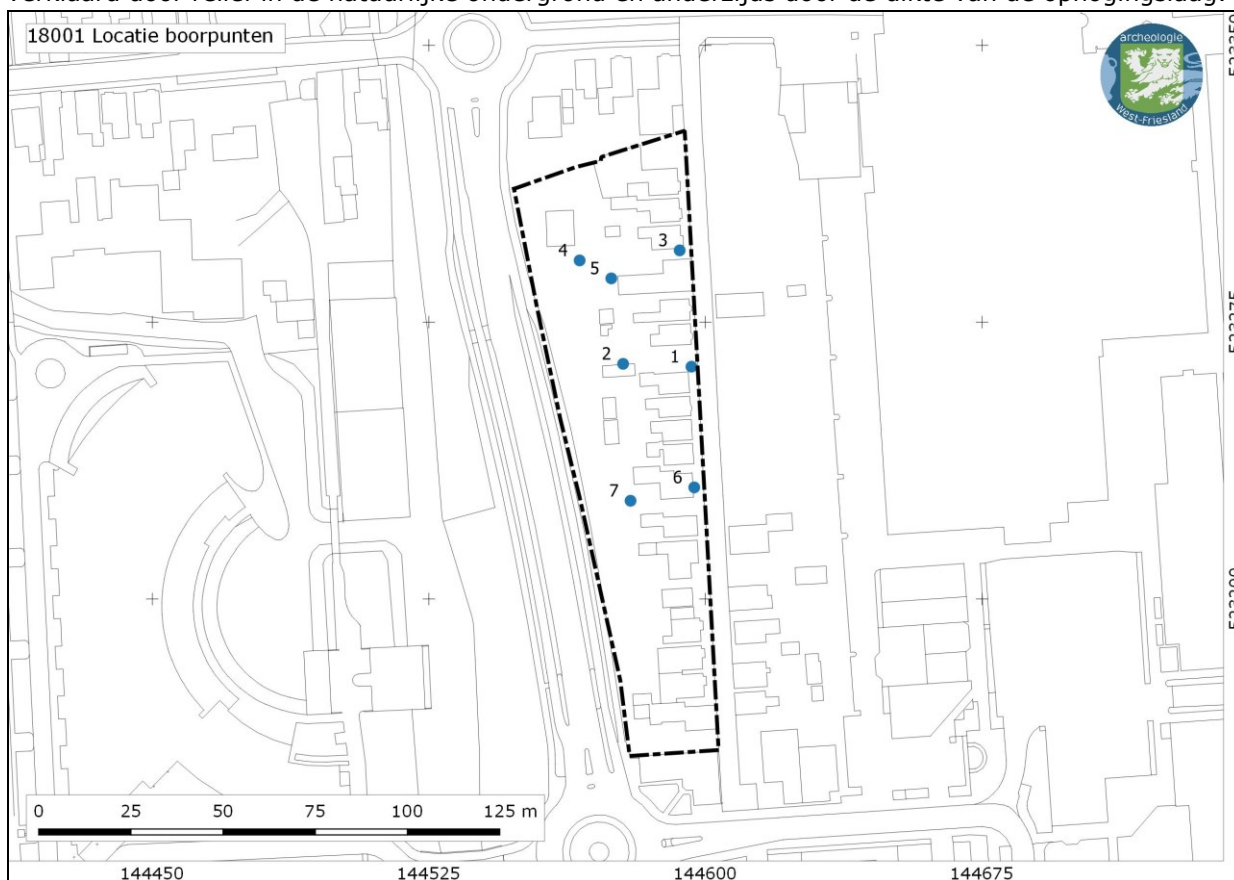
Op de delen dicht bij de Zesstedenweg en de Hoofdstraat zijn naast de overblijfselen uit de prehistorie ook veel resten uit de Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd gevonden. Het gaat om de restanten van meerdere huizen uit diverse periodes en een groot deel van een stolpboerderij aan de Hoofdstraat. Enkele opvallende vondsten zijn twee houten voorwerpen uit een waterkuil uit de Midden-Bronstijd. Deze gevorkte takken werden mogelijk gebruikt als trap om bij het water te komen. Door de goede conserveringsomstandigheden waren deze ca. 3200 jaar oude voorwerpen uitermate goed bewaard gebleven. Daarnaast is op het terrein aan de Zesstedenweg 10-12 een kuil met veel verbrand materiaal gevonden, die mogelijk in verband kan worden gebracht met een van de stadsbranden die Grootebroek teisterde in de 17de eeuw. Ten slotte heeft het onderzoek aan de Hoofdstraat 23 opvallend veel aardewerk en andere vondsten opgeleverd die zicht geven op de materiële cultuur van de inwoners van de historisch bekende stolpboerdij de Leeuwenhalm.

De opgravingen staan als grijze vlakken (vrijgegeven terreinen) aangegeven op afb. 2.

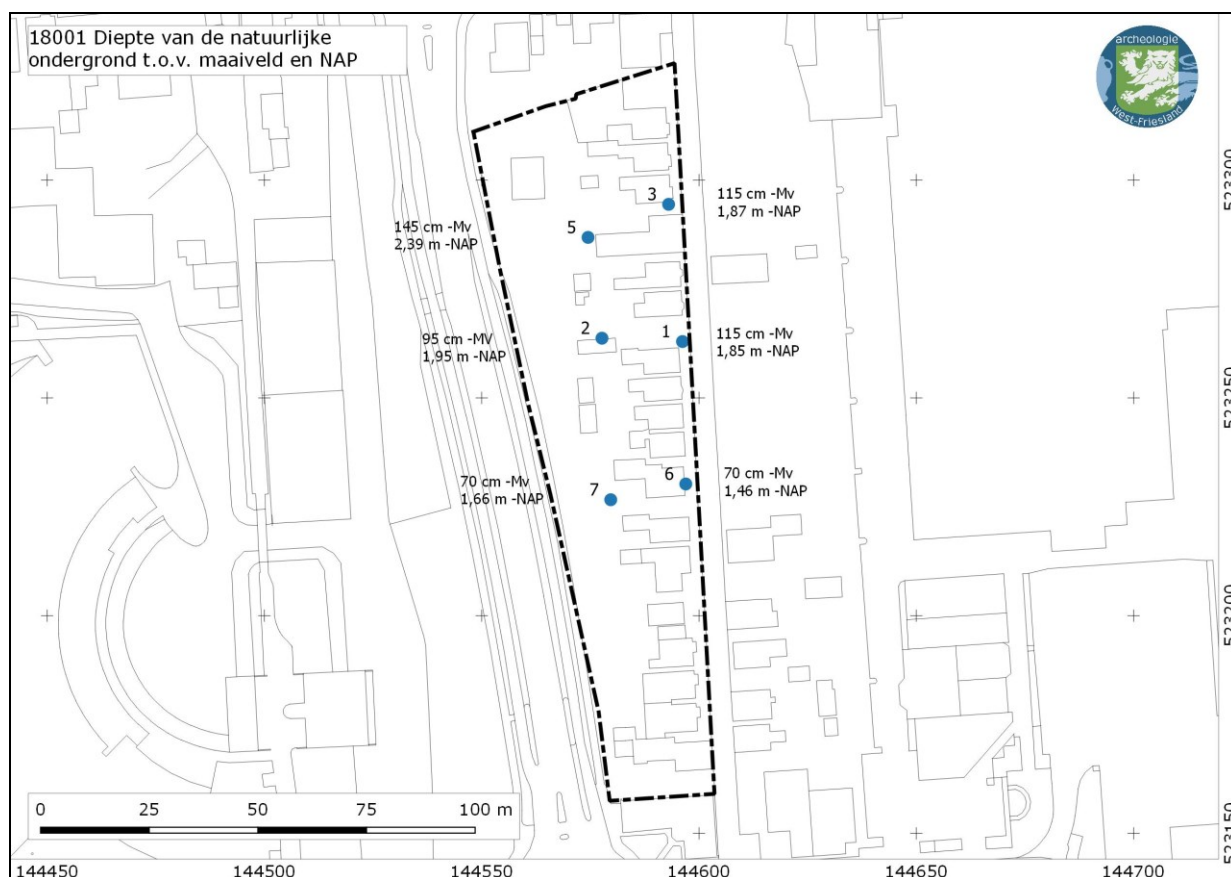
3. Veldtoets

Op donderdag 11 januari 2018 is binnen het plangebied een veldtoets uitgevoerd om de diepte te bepalen van de natuurlijke ondergrond. Op dit niveau bevinden zich de sporen uit de Bronstijd. Op basis hiervan kan worden geadviseerd tot welke diepte de werkzaamheden voor het parkeerterrein kunnen plaatsvinden zonder dat het bodemarchief bedreigd wordt.

De veldtoets bestond uit zeven boringen (afb. 5 en bijlage 1). In het veld was een groot verschil in maaiveldhoogte tussen de oostelijke en westelijke zijde van het plangebied zichtbaar, ca. 30 cm. In het plangebied staan nog enkele woningen die binnenkort gesloopt zullen gaan worden. De rest van het plangebied was in gebruik als grasland (het merendeel van de woningen is eerder al gesloopt). De boringen zijn niet dieper geboord dan 2 meter beneden maaiveld. Boring 4 bleek tot minimaal 150 cm beneden maaiveld verstoord. Mogelijk heeft dit te maken met de aanleg van de weg (Burgemeester J.N. Stuifbergenlaan) die direct aan het plangebied grenst of de aanleg van de riolering of gemaal. Bij alle overige boringen is tot 10-50 cm onder maaiveld een bouwvoor of recent verstoorde bovenlaag bovenop een donkerbruingrijs matig humeus pakket van sterk siltige klei. Dit pakket bevat houtskool spikkels en enkele fragmenten verbrande leem en kan worden geïnterpreteerd als ophogingslaag, opgebracht in de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd. Deze laag dekt de resten uit de Bronstijd af. De dikte van deze ophogingslaag varieert van 20 tot 105 cm. In boring 3 is een laag zichtbaar die mogelijk in de Bronstijd dateert. Mogelijk gaat het om een akkerlaag. Deze donkergrijze sterk siltige kleilaag bevindt zich direct onder de ophogingslaag op 115 cm diepte. Hieronder is waarschijnlijk de vulling aangetroffen van een spoor uit de Bronstijd. Bij boring 1, 3, 5 en 6 bevindt de overgang naar de natuurlijke ondergrond zich op 115-145 cm onder maaiveld en bij boring 2 en 7 op respectievelijk 95 en 70 cm onder maaiveld (afb. 6). Op dit niveau kunnen sporen uit de Bronstijd worden verwacht. Het verschil in dieptes kan enerzijds worden verklaard door reliëf in de natuurlijke ondergrond en anderzijds door de dikte van de ophogingslaag.

Afbeelding 5. Boorpunten in het plangebied, Streekhof Fase 6 (zwarte stippellijn).

Afbeelding 6. Respectievelijk diepte en hoogte van de natuurlijke ondergrond ten opzichte van maaiveld en NAP per boring.

4. Advies

De aanwezige sporen uit de Bronstijd bevinden zich aan de bovenzijde van de natuurlijke ondergrond. Het is daarom van belang dat men bij de werkzaamheden, ten behoeve van de aanleg van het parkeerterrein, (ruim) boven de natuurlijke ondergrond blijft. Als minimale marge is 10 cm gehanteerd.

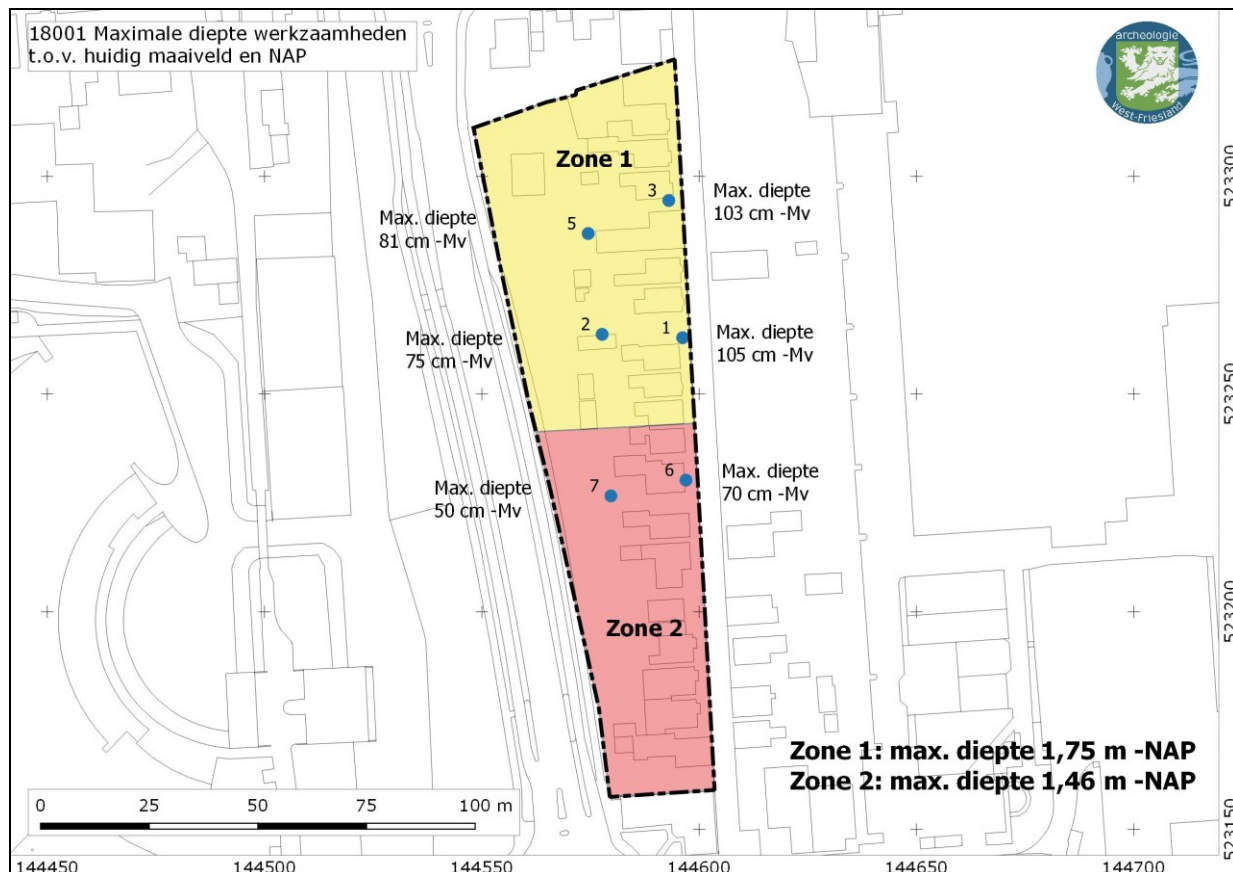
Gezien het verschil in diepte en hoogte van deze grens, kunnen voor het plangebied twee zones worden onderscheiden (afb. 7). In zone 1 kan de bodem worden geroerd tot 1,75 m -NAP, in zone 2 ligt de maximale verstoringshoogte op 1,46 m -NAP. Op afbeelding 7 zijn ook per boring de maximale dieptes ten opzichte van het huidige maaiveld aangegeven.

Indien de bodemingrepen ten behoeve van het parkeerterrein niet dieper gaan dan 1,75 m -NAP (zone 1) en 1,46 m -NAP (zone 2), is nader archeologisch onderzoek in het kader van de Archeologische Monumentenzorg niet noodzakelijk. Archeologie West-Friesland adviseert de voorgenomen ingrepen vrij te geven met betrekking tot het aspect archeologie.

Ten behoeve van het doen van waarnemingen dient wel in de omgevingsvergunning te worden opgenomen dat Archeologie West-Friesland de graafwerkzaamheden wil monitoren. Dit is van belang gezien de verschillen in diepte van het sporenniveau. De monitoringswerkzaamheden zullen niet tot noemenswaardige vertragingen leiden. Voor het monitoren van de graafwerkzaamheden dient een stelpost te worden opgenomen in de begroting. De monitoring zal niet tot noemenswaardige vertragingen leiden. Vondstmateriaal dat bij het uitvoeren van het werk wordt aangetroffen is (conform de Erfgoedwet, § 5.4, artikel 5.10) eigendom van de Provincie Noord-Holland en zal door

Archeologie West-Friesland worden aangeleverd aan het Provinciaal Depot van Bodemvondsten te Castricum.

Het is van belang dat Archeologie West-Friesland minstens een week van tevoren wordt geïnformeerd over de start van de werkzaamheden (Sander Gerritsen, s.gerritsen@hoorn.nl).

Afbeelding 7. Maximale diepte geplande werkzaamheden in plangebied Streekhof Fase 6 per zone (NAP). Naast de boringen is de maximale diepte van de werkzaamheden aangegeven ten opzichte van het huidige maaiveld.

5. Bronnen

AHN2 (www.ahn.nl)

Archis 3.0

Bartels, M.H. 2012: *Archeologie onder het overdekt winkelhart van Stede Broec. Een archeologisch bureauonderzoek in het kader van de westelijke uitbreiding van het winkelcentrum Streekhof*, Hoorn.

Ente, P.J., 1963. Een bodemkartering van het tuinbouwcentrum 'De Streek'. *De bodemkartering van Nederland*, deel XXI. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Gerritsen, S., 2013: Op de grens van de Stede, rapportage over de eerste fase van het archeologisch proefonderzoek (IVO), voor de uitbreiding van winkelcentrum Streekhof in Grootebroek, gemeente Stede Broec, *West-Friese Archeologische Rapporten* 48, Archeologie West-Friesland, Hoorn.

Noord-Hollands Archief

Roessingh, W. & E. Lohof, 2011. Bronstijdboeren op de kwelder, Archeologisch onderzoek in Enkhuizen – Kadijken, *ADC-monografie* 11, ADC Archeoprojecten, Amersfoort.

Soonius, C.M. & J. van Leeuwen, 2016. Archeologisch advies Herinrichting maaiveld Streekhof, Bovenkarspel, gemeente Stede Broec. Adviesnummer 16112. Archeologie West-Friesland, Hoorn.

Soonius, C.M. & J. van Leeuwen, 2017. Toelichting Beleidskaart Archeologie gemeente Stede Broec. *Westfriese Archeologische Notitie* (WAN) 5. Archeologie West-Friesland, Hoorn.

Verduin, J.T. & M.H. Bartels, 2015. Archeologisch advies Parkeerplaats Winkelcentrum Streekhof fase 6, Bovenkarspel, gemeente Stede Broec. Adviesnummer 15099. Archeologie West-Friesland, Hoorn.

6. Geldigheid

Indien de (bodemroerende) plannen voor dit project worden gewijzigd na advisering, dan dienen de nieuwe plannen te worden voorgelegd aan Archeologie West-Friesland, zodat deze opnieuw kunnen worden beoordeeld. Het voorgaande advies vervalt daarmee.

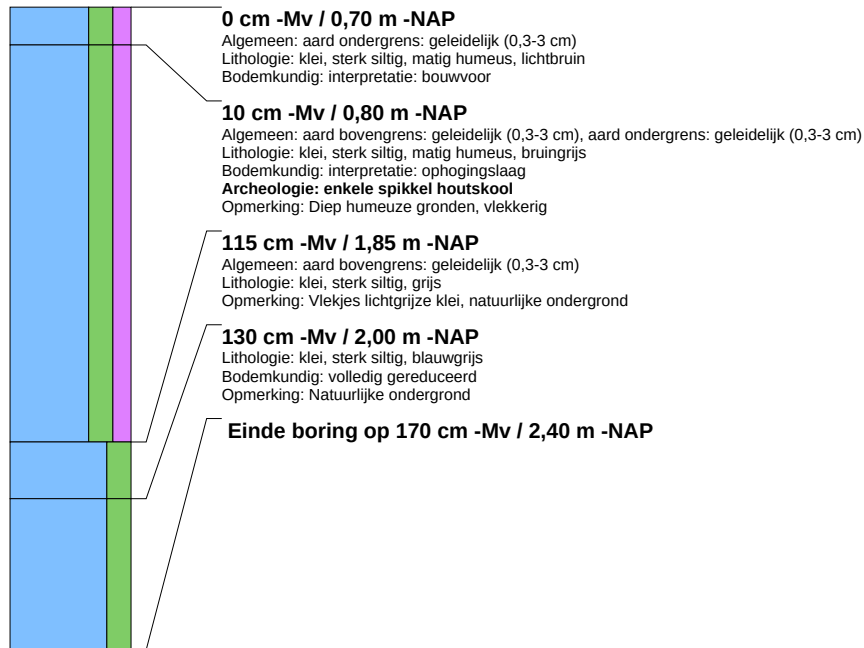
Deze archeologische quickscan heeft een geldigheid van **2 jaar**. Na verloop van deze periode wordt het advies ongeldig en dient bij ontwikkelingen een nieuw archeologisch advies te worden aangevraagd. Dit geldt ook voor ongewijzigde bouwplannen.

Bovenstaand archeologisch advies is daarmee geldig tot:

23-01-2020

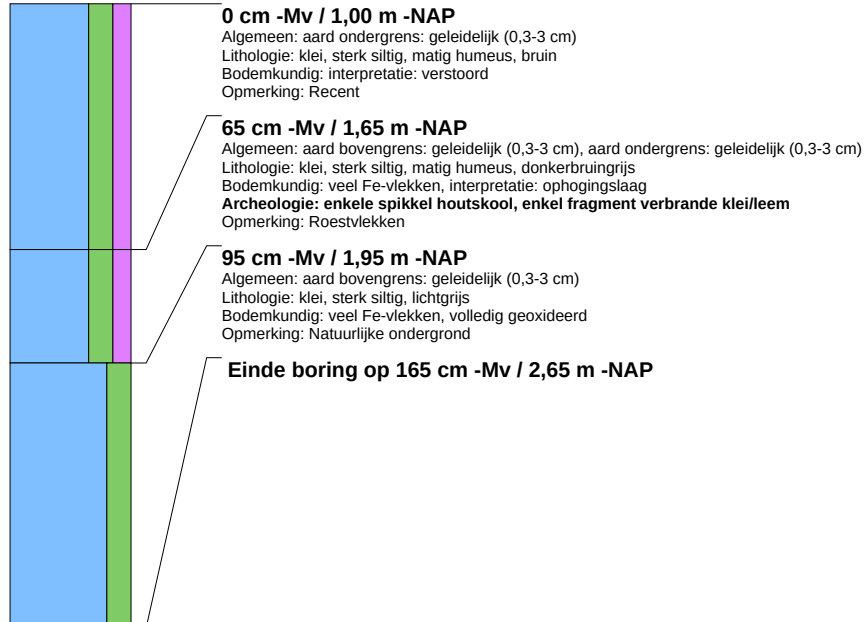
boring: 18001-1

beschrijver: SG/ADG, datum: 11-1-2018, X: 144.596, Y: 523.262, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 20A, hoogte: -0,70, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, RTK-correctie, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Noord-Holland, gemeente: Stede Broec, plaatsnaam: Bovenkarspel, opdrachtgever: Gemeente Stede Broec, uitvoerder: Archeologie West-Friesland

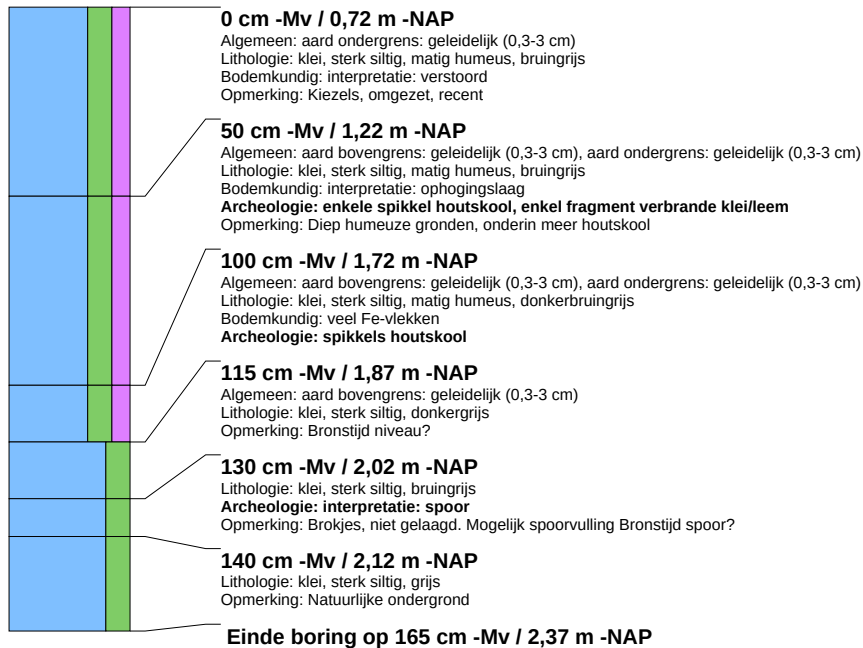
boring: 18001-2

beschrijver: SG/ADG, datum: 11-1-2018, X: 144.577, Y: 523.263, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 20A, hoogte: -1,00, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, RTK-correctie, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Noord-Holland, gemeente: Stede Broec, plaatsnaam: Bovenkarspel, opdrachtgever: Gemeente Stede Broec, uitvoerder: Archeologie West-Friesland

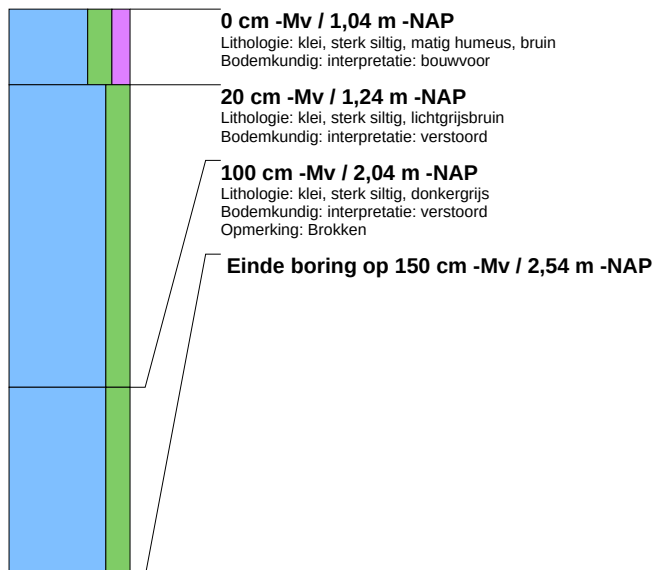
boring: 18001-3

beschrijver: SG/ADG, datum: 11-1-2018, X: 144.593, Y: 523.294, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 20A, hoogte: -0,72, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, RTK-correctie, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: overige (cultuur), provincie: Noord-Holland, gemeente: Stede Broec, plaatsnaam: Bovenkarspel, opdrachtgever: Gemeente Stede Broec, uitvoerder: Archeologie West-Friesland

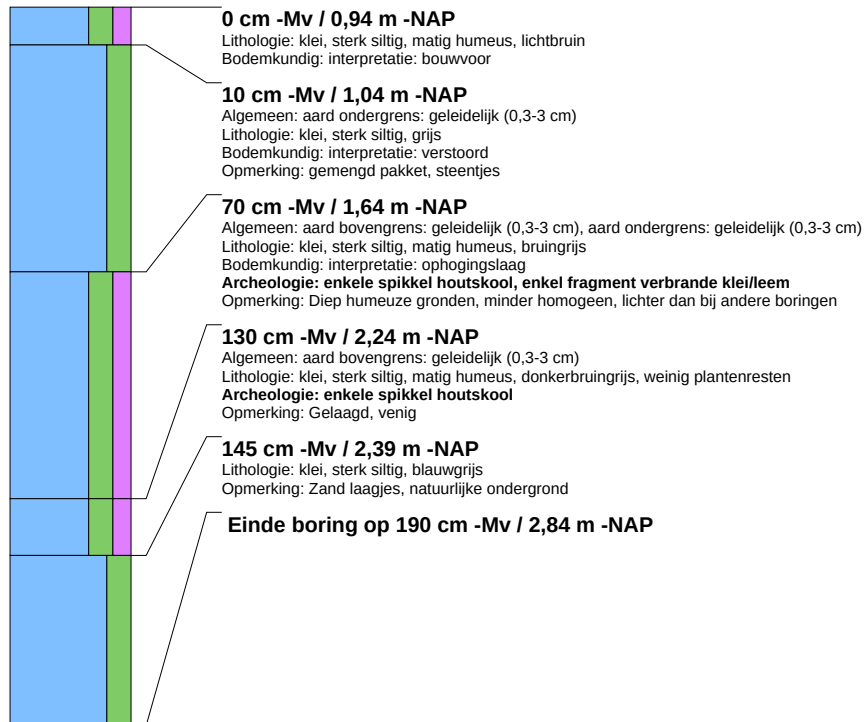
boring: 18001-4

beschrijver: SG/ADG, datum: 11-1-2018, X: 144.565, Y: 523.291, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 20A, hoogte: -1,04, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, RTK-correctie, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: overige (cultuur), provincie: Noord-Holland, gemeente: Stede Broec, plaatsnaam: Bovenkarspel, opdrachtgever: Gemeente Stede Broec, uitvoerder: Archeologie West-Friesland

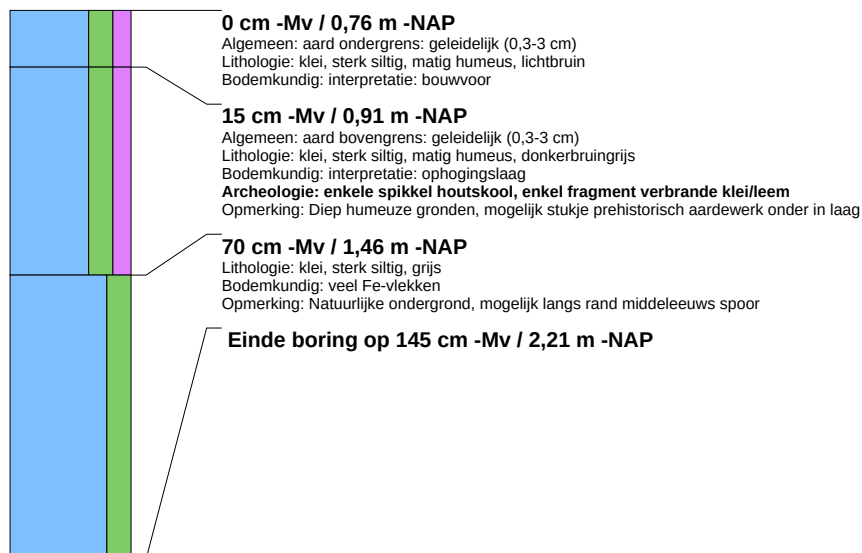
boring: 18001-5

beschrijver: SG/ADG, datum: 11-1-2018, X: 144.574, Y: 523.286, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 20A, hoogte: -0,94, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, RTK-correctie, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: overige (cultuur), provincie: Noord-Holland, gemeente: Stede Broec, plaatsnaam: Bovenkarspel, opdrachtgever: Gemeente Stede Broec, uitvoerder: Archeologie West-Friesland

boring: 18001-6

beschrijver: SG/ADG, datum: 11-1-2018, X: 144.596, Y: 523.230, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 20A, hoogte: -0,76, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, RTK-correctie, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: overige (cultuur), provincie: Noord-Holland, gemeente: Stede Broec, plaatsnaam: Bovenkarspel, opdrachtgever: Gemeente Stede Broec, uitvoerder: Archeologie West-Friesland

boring: 18001-7

beschrijver: SG/ADG, datum: 11-1-2018, X: 144.579, Y: 523.227, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 20A, hoogte: -0,96, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, RTK-correctie, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: overige (cultuur), provincie: Noord-Holland, gemeente: Stede Broec, plaatsnaam: Bovenkarspel, opdrachtgever: Gemeente Stede Broec, uitvoerder: Archeologie West-Friesland

